

Suomen luonnonsuojeluliiton
Pirkanmaan luonnonsuojelupiiri ry.
Kuninkaankatu 39
33200 Tampere
pirkanmaa@sll.fi
p. 040 515 4557

MUISTUTUS

28.3.2018

Oriveden seudun luonnonsuojeluyhdistys ry.
c/o Pekka Heikura
Kivimiestentie 25 as 2
35300 Orivesi

Oriveden kaupunki
rantaileiskaava@orivesi.fi

MUISTUTUS ORIVEDEN RANTAOSAYLEISKAAVA-AEHDOTUKSESTA

1. Aluksi

Olemme tutustuneet Oriveden uudelleen nähtävillä olevaan rantaosayleiskaavaehdotuksen mittavaan aineistoon. Kaava-aineisto löytyy helposti kaupungin nettisivuilta, mistä esitämme kiitokset. Kaavaluonnoksesta ja ensimmäisestä ehdotuksesta kaupungille antamamme kannanotot näyttävät aiheuttaneen joitakin luonnonsuojelullisesti positiivisia muutoksia kaavaan, mutta suuret linjat ovat kuitenkin pysyneet ennallaan.

Muistutuksena uusitusta kaavaehdotuksesta lausumme seuraavaa.

2. Kaavan mitoitust ja rakentamisen kokonaistehokkuuden arviointi

Oriveden rannoilla (rantaosayleiskaavassa) on tällä hetkellä 2271 vanhaa lomarakennuspaikkaa, 502 vanhaa asuinrakennuspaikkaa ja 93 maatalon talouskeskuksen aluetta. Lisäksi kaupungin alueella on 555 erillisten ranta-asemakaavojen mukaista rakennuspaikkaa. (Kaavaehdotus s. 4.)

Rantaosayleiskaavaehdotuksessa osoitetaan yhteensä 1002 uutta lomarakennuspaikkaa ja 24 uutta asuinrakennuspaikkaa, joten kaavan toteutuessa Oriveden rantarakennuspaikkojen määrä lisääntyisi noin kolmanneksella. Huomautamme edelleen, että lisäys on erittäin suuri, kun otetaan huomioon rantojen luonnonarvot ja virkistyskäyttö. Jokamiehenoikeuksiin perustuvan virkistyskäytön ja luontomatkailun näkökulmasta rannat on monin paikoin rakennettu jo nyt pahasti umpeen. Kun rannoille rakennetaan yhä lisää, on esimerkiksi aina vain vaikeampaa löytää rantautumispaikka kanootille.

Oriveden uusitunkin rantaosayleiskaavaehdotuksen perusteella ja kaavaselostuksessa selostetuilla mitoituseriaaiteilla on erittäin vaikea arvioida kaupungin rantarakentamisen kokonaistehokkuutta. Tämä johtuu muun muassa siitä, että ranta-asemakaavoitettujen alueiden rakennuspaikkoja ei vielä ole otettu huomioon rantaosayleiskaavan mitoitussyöhyketarkastelussa (kaavaselostus s. 79). Olemme huomauttaneet tästä jo kahdella edellisellä kaavakierroksella, mutta asiaa ei ole nähdäksemme korjattu riittävästi. Kaavaselostuksessa (s. 92) todetaan nyt: ”Rantaosayleiskaavassa informatiivisesti kuvatut ranta-asemakaavojen alueet eivät ole mitoitustarkastelussa mukana, mutta niiden mitoitus on esitetty kaavaselostuksen erillisenä liitteenä.” Jotta mitoitusta ja Oriveden rantarakentamisen kokonaistehokkuutta voitaisiin arvioida kunnolla, ranta-asemakaavojen rakennuspaikkojen tulisi olla kunnolla mukana mitoitustarkastelussa, myös taulukoissa.

Muutosehdotus: Rakentamistehokkuuden tarkastelu (ml. taulukot) toteutetaan kokonaisuudessaan siten, että myös ranta-asemakaavoitetut alueet lasketaan mukaan.

Rantaosayleiskaavaehdotuksen mitoituservot johtavat erityisesti isoilla vesistöillä ja suorilla rantaviivaosuuksilla ylimitoitukseen. Kaavassa oleva suurin mitoituservo, 7 rakennuspaikkaa muunnettua rantaviivakilometriä kohti, johtaa tilakohtaisesti rantaviivan 60 prosentin käyttöön. Periaatteena tulisi olla, että vähintään puolet rantaviivasta jää aina vapaaksi. Mitoituservoja 5–7 rakennuspaikkaa/rantaviiva-km pienentää yhdellä 4–6:een. Muutosehdotus: Kaavan suurimpia mitoituservoja, 5–7 rakennuspaikkaa/rantaviiva-km, pienennetään yhdellä 4–6:een.

Maakuntakaavan VR-alueelle ei tulisi kaavoittaa uusia rakennuspaikkoja. Erityisesti tämä koskee valtion maita ja Metsähallitusta, jota koskevat maakuntakaavan viranomaisoikeusvaikutukset. Etenkin Pukalan virkistysmetsän osalta pidämmekin rantaosayleiskaavaehdotusta maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) vastaisena. Muutosehdotus: Maakuntakaavan VR-alueille ei osoiteta rantaosayleiskaavassa uusia rakennuspaikkoja.

3. Pukalan virkistysmetsä

3.1. Yleistä

Pukala-järven pohjoisrannalla sijaitsee Metsähallituksen perustama noin 12 neliökilometrin laajuinen Pukalan virkistysmetsä, joka tunnetaan suosittuna retkeilyalueena erityisesti Oriveden ja Tampereen seudulla. Osayleiskaavassa Pukala on pohjoisella osa-alueella 2.

Kuten olemme jo aiemmillä kaavakierroksilla tuoneet ilmi, Pukalan retkeilyalueella rantaosayleiskaava sisältää runsaasti suuria epäkohtia. Asia ei ole muuttunut ensimmäisen ja toisen kaavaehdotuksen välissä, joskin Ikkalan kämpän RM-alueelta poistettiin mahdollisuus omarantaisen loma-asunnon rakentamiseen. Kaupungin (kaavanlaatijan) vastineessa ei myöskään vastattu läheskään kaikkiin osoittamiimme epäkohtiin. Esimerkiksi se, että rakennuspaikkoja on runsaasti muun muassa Metsähallituksen alue-ekologisen suunnitelman erityiskohteilla, ja kokonaan ilman kaupungin vastausta. Näistä syistä esitämme samat perustelut uudelleen.

Keskeinen ongelma on se, että Pukalaan ollaan yleensäkin osoittamassa matkailupalvelujen (RM-1) ja loma-asuntojen (RA) rakentamista. Pukala on retkeilykäytössä oleva valtion virkistysmetsä, jota Metsähallitus hallinnoi. Metsähallituksen perusti Pukalaan ensin luonnonhoitometsän vuonna

1968, ja vuonna 1997 koko alue muutettiin virkistysmetsäksi. Mielestämme Pukalan rannoille rakentaminen on myös voimassaolevan maakuntakaavan vastaista, sillä koko retkeilyalue on maakuntakaavassa VR-alueita (retkeily- ja ulkoilualue).

Virkistysmetsään osoitettavaa rakentamista ei kaavaehdotuksessa perustella millään tavalla, vaan asia vain todetaan näin (kaavaselostus, s. 82): ”Pukalan virkistysmetsä on rantaosayleiskaava-alueen ainoa valtakunnallinen/maakunnallinen yleisessä käytössä oleva virkistysaluekokonaisuus. Alue on osoitettu maakuntakaavassa retkeily- ja ulkoilualueeksi. Alueen nykyiset virkistyskäyttötoiminnot eivät estä kokonaan alueen rantarakentamista. Pukalan alueen rantarakentamisen määrä tulee mitoittaa siten, että uusi rakentaminen voidaan sijoittaa alueen virkistyskäyttöarvot huomioiden.” Hämmäntävästi Pukala esitellään kuitenkin myös rantaosayleiskaavan rakentamisesta vapaana alueena (kaavaselostus, s. 88).

Häkellyttävää on se, että kaikki Pukalaan esitetyt RM- ja RA-alueet sijaitsevat (Ikkalan entisen kämpän RM-alueita lukuun ottamatta) Metsähallituksen määrittelemillä erityiskohteilla (arvokkaat luontokohteet, ekologiset yhteydet, METSO-ohjelman mukaiset kohteet, maisema-alueet). Tämä osoittaa mielestämme suurta piittaamattomuutta valtion maita koskevista, osallistavista suunnitteluprosesseista (luonnonvarasuunnittelu, alue-ekologinen suunnittelu), joissa alueiden käytöstä on päätetty. Metsähallitus on myös itse julkisesti rinnastanut alue-ekologisen suunnittelun erityiskohteet suojelualueisiin (viite 1).

Pirkanmaan uudessa maakuntakaava 2040:ssa Pukalan alue on pääosin retkeily- ja ulkoilualueita (VR), mutta Pukala-järven saaret ja Metsähallituksen 2009 perustama suojelumetsä on merkitty suojelualueiksi (S). Myös aiemmassa 1. maakuntakaavassa merkinnät olivat samankaltaiset. Nähdäksemme Oriveden rantaosayleiskaavaehdotus on Pukalan virkistysmetsän osalta selvästi maakuntakaavan vastainen.

Vastineessaan edelliseen muistutukseemme kaupunki (kaavanlaatija) toteaa juuri Pukalasta, että ”maanomistajien yhdenvertaisen kohtelun vaatimusten mukaisesti rakennusoikeudet niin yksityisillä kuin myös valtion mailla perustuvat kaavalle asetettuihin suunnittelu- ja mitoitusperusteisiin”. Korkein hallinto-oikeus on linjannut vuosikirjapäätöksessään (KHO:2017:202) siten, että jos kaavan sisältöä koskevat säännökset antavat maankäytölliset perusteet, voidaan kaavoitusta ohjaavasta yhdenvertaisuusperiaatteesta joustaa ja asettaa siltä osin maanomistajat toisistaan poikkeavaan asemaan. Mielestämme tämä tarkoittaa sitä, että Oriveden rantaosayleiskaavassa kaupungin ei tarvitse eikä pidä kaavoittaa rantarakentamista Pukalaan, valtion virkistysmetsään. Näkemyksemme mukaan alueen asema maakuntakaavassa, Metsähallituksen luonnonvarasuunnitelmassa ja alue-ekologisessa suunnittelussa ei mahdollista rantojen kaavoittamista rakentamiseen.

Myös yleisen edun periaate puoltaa selvästi sitä, että valtion virkistysmetsä säilyy kokonaisuudessaan jokamiehenoikeuksiin perustuvassa virkistyskäytössä. Erityisesti kaikkien yhteisillä valtionmailla yleisellä edulla tulisi olla suurempi painoarvo kuin maanomistajien yhdenvertaisuudella. KHO:n linjaama joustovara maanomistajien yhdenvertaisuuden vaatimuksesta kaavoituksessa sallii mielestämme poikkeamat – käytännössä rakennuspaikkojen poistamisen rantaosayleiskaavasta – myös muilla, esimerkiksi luonnoltaan arvokkailla alueilla.

Muutosehdotus: Kaikki rantaosayleiskaavaehdotuksen uudet rakennuspaikat (matkailupalvelujen alueet ja omarantaisten loma-asuntojen rakennuspaikat) poistetaan Pukalan virkistysmetsästä. Seuraavassa tarkastelemme aluetta koskevia ongelmia yksityiskohtaisesti ja teemme yksilöityjä ja paikkaan sidottuja muutosehdotuksia.

3.2. RM-alueet

Rantaosayleiskaavaehdotuksessa Pukalaan on merkitty kolme matkailupalvelujen aluetta: RM-1 -alueet Pukala-järven Valkealahden länsirannalle ja Valkeajärven itäpuolelle, Neejärven luoteisrannalle sekä RM-alue Ikkalan vuonna 2012 pois valtion omistuksesta myydyin entisen vuokrakämpän pihapiiriin. Kaavamääräysten mukaan sekä RM-1 että RM-alueet ”on tarkoitettu matkailu- ja lomakeskuksille, lomakylille, leirikeskuksille ja muille vastaaville matkailua palveleville toiminnoille”. RM-1 -alueista todetaan lisäksi, että niiden ”yksityiskohtainen maankäyttö tulee järjestää ranta-asemakaavalla”.

Valkealahden–Valkeajärven RM-1 -alue on näistä kaikkein haitallisin, sillä se sijoittuu alueelle, joka on Pukalan nykyisen, jokamiehenoikeuksiin perustuvan virkistyskäytön kannalta keskeinen. Kaavaehdotuksessa alueelle ehdotetaan 4800 k-m² rakennusoikeutta.

Valkealahden–Valkeajärven alueella on myös useita Metsähallituksen oman alue-ekologisen suunnittelun arvokkaita luontokohteita, METSO-ohjelman mukaisia luontokohteita ja maisema-alueita (rantametsiä) sekä monimuotoisuuden lisäämisalue (ks. liitteet 1, 2, 3 ja 4). Näistä arvokkaat luontokohteet, ekologiset yhteydet ja METSO-kohteet on jätetty metsätaloustoimien ulkopuolelle, ja Metsähallitus on itse aikoinaan rinnastanut ne jopa suojelualueisiin (viite 2). Valkealahden länsirannan tuntumassa on tehty myös silmälläpidettävän (NT) ja EU:n luontodirektiivin suojaaman liito-oravan jätöshavainto vuonna 2005 (Juho Kytömäki). Havainnon pitäisi näkyä ympäristöhallinnon Hertta-tietokannassa ja/tai Metsähallituksen paikkatietojärjestelmässä. Rantaosayleiskaavan luontoselvityksen päivityksessäkin alue on todettu melko laajalti liito-oravalle soveltuvaksi alueeksi ja osin METSO-ohjelmaan sopivaksi alueeksi. Näillä kohteilla on kaavaehdotuksessa merkintä luo-2 (muu luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeä alue) RM-1 -merkinnän päällä (tai alla).

Valkealahden–Valkeajärven varttuneet ja vanhat metsät täyttävät lisäksi laajalti METSO-ohjelman luonnontieteelliset valintaperusteet. Valkealahden länsirannan ja Valkeajärven luonnonarvot ja kaikille avoimet virkistyskäyttömahdollisuudet menetetään, jos kaavaehdotuksessa esitetty RM-1 -alue toteutuu. *Muutosehdotus: Valkealahden–Valkeajärven RM-1 -alue muutetaan VR-alueeksi ja sen varttuneille ja vanhoille metsille laitetaan lisäksi luo-merkintä.*

Neejärven luoteisrannalle kaavaehdotuksessa on merkitty RM-1 -alue, jolle on osoitettu rakennusoikeutta 1500 k-m². Kyseinen ranta-alue on Metsähallituksen alue-ekologisen suunnitelman kartan (liitteet 1, 2 ja 4) mukaan maisema-alue. *Muutosehdotus: Neejärven luoteisrannan RM-1 -alue muutetaan VR-alueeksi.*

3.3. RA-alueet

Omarantaisten loma-asuntojen rakennuspaikkoja (RA) Pukalan virkistysmetsään on

kaavaehdotuksessa osoitettu kaikkiaan 10. Rakennuspaikoista kolme on sijoitettu Siitinjärven kaakkoispäähän, Ruomuslahden etelärannalle. Kolme rakennuspaikkaa on osoitettu Valkeajärven lounaisrannalle, kaksi Hasiajärven etelärannalle ja kaksi Yläinen Pitkäjärven länsirannalle. Kaikki osuvat alueille, joilla on Metsähallituksen aiemmin määrittelemiä erityiskohteita.

Siitinjärven Ruomuslahden RA 3 -alue osuu Metsähallituksen monimuotoisuuden lisäämisalueelle (liite 4) ja painetun alue-ekologisen suunnitelman maisema-alueelle (liitteet 1 ja 2). *Muutosehdotus: RA-alue muutetaan VR-alueeksi ja lisätään luo-merkintä.*

Valkeajärven lounaisrannan RA 3 -alue on merkitty Metsähallituksen alue-ekologisen suunnitelman maisema-alueelle (liitteet 1, 2 ja 4). *Muutosehdotus: RA-alue muutetaan VR-alueeksi.*

Hasiajärven etelärannan RA 2 -alue sijaitsee Metsähallituksen alue-ekologisen suunnitelman maisema-alueella (liitteet 1, 2 ja 4). *Muutosehdotus: RA-alue muutetaan VR-alueeksi.*

Yläinen Pitkäjärven länsirannan RA 2 alue sijaitsee osin Metsähallituksen alue-ekologisen suunnitelman luontokohteella (liite 4) ja maisema-alueella (liitteet 1 ja 2). *Muutosehdotus: RA-alue muutetaan VR-alueeksi ja sille lisätään osin luo-merkintä.*

Pukalan virkistysmetsään vaikuttavat paitsi virkistysmetsän alueelle myös sen rajalle, yksityismaiden puolelle, kaavoitetut omarantaisten loma-asuntojen rakennuspaikat. Siitinjärven rantaan, Koirainnokkaan kaavoitetulle rakennuspaikalle (RA 1) ei ole tietä, ja sama koskee Valkeajärven Järvenperänlahden suulla (itäpuolella) olevaa RA 1 -aluetta. Jos mainitut tontit kaavoitetaan ja mökit rakennetaan, tiet tonteille jouduttaisiin vetämään virkistysmetsän läpi. Uusien, yksityistä mökkeilyä palvelevien, yleistä virkistyskäyttöä haittaavien ja luonnonarvoja heikentävien teiden rakentaminen valtion virkistysmetsään ei ole alueen käyttötarkoituksen mukaista. *Muutosehdotus: Siitinjärven Koirainnokan ja Valkeajärven Järvenperänlahden suun itäpuolen RA 1 -alueet poistetaan kaavasta ja muutetaan VR-alueeksi.*

3.4. Pukalan suojelu

Esitimme elokuussa 2014 Metsähallitukselle, ympäristöministeriölle sekä maa- ja metsätalousministeriölle, että Pukalan virkistysmetsästä perustettaisiin kansallispuiston tyyppinen luonnonsuojelu- ja virkistysalue (viite 2). Esitys on yhä ajankohtainen.

Valtakunnalliset luonnonsuojelujärjestöt laativat vuonna 2012 laajan valtion omistamia metsä- ja suoalueita koskevan Kansallisomaisuus turvaan -suojeluesityksen. Pukalan virkistysmetsästä esityksessä on mukana 198 hehtaarin laajuinen ”Pukalan laajennus”, joka ulottuu Pukala-järven Valkealahdesta pohjoiseen Siitinjärvelle ja siitä länteen (suuremmalle) Valkeajärvelle (viite 3). Alue rajautuu suoraan Metsähallituksen vuonna 2009 perustamaan Pukalan METSO 10 000 -suojelualueeseen, jolla on SL-merkintä rantaosayleiskaavaehdotuksessa.

3.5. Metsähallituksen kaavoitusperiaatteista

Metsähallituksen maankäyttöä Länsi-Suomessa ohjaavassa Länsi-Suomen alueen luonnonvarasuunnitelman välitarkastuksessa kaudelle 2009–2013 (viite 4) todetaan kaavoituksesta

seuraavasti:

”Kaavoitusta jatketaan vuonna 2008 hyväksytyjen Metsähallituksen maiden kaavoitusperiaatteiden mukaisesti. Kaavoitusperiaatteet on laadittu yhteistyössä ympäristö- ja maa- ja metsätalousministeriön kanssa. Kaavoituksella sovitetaan yhteen yhteiskunnalliset velvoitteet ja tuloksellinen toiminta. Kaavoituksessa varmistetaan, että seudulliset ja valtakunnalliset luonnonsuojelu- ja virkistysarvot, kulttuuriarvot sekä jokamieskäytön mahdollisuudet otetaan korostetusti huomioon valtion mailla.

Ranta-alueilla lomatonttien kaavoittamista ja kauppaa jatketaan valtio-omistajan määrittelemien tavoitteiden ja reunaehtojen mukaisesti.”

Edellä mainittuja Metsähallituksen maiden kaavoitusperiaatteita tai valtio-omistajan määrittelemiä tavoitteita ja reunaehtoja ei tietääksemme ole saatettu lainkaan julkisuuteen, joten emme voi ottaa niihin kantaa. Kannatamme varauksetta luonnonvarasuunnitelman välitarkastuksen kirjausta:

”Kaavoituksessa varmistetaan, että seudulliset ja valtakunnalliset luonnonsuojelu- ja virkistysarvot, kulttuuriarvot sekä jokamieskäytön mahdollisuudet otetaan korostetusti huomioon valtion mailla.” Nähdäksemme kirjaus ei toteudu Pukalan alueen osalta Oriveden uusituskaavan rantaosayleiskaavaehdotuksessa, kun otetaan huomioon esimerkiksi voimassaolevan maakuntakaavan VR- ja luo 1 -merkinnät sekä Pukalan status yleisesti tunnettuja, valtion omistamana ja Luontoon.fi -sivuilla esiteltävänä ja kehuttuna virkistysmetsänä (viite 5).

3.6. Vetoamus Oriveden kaupungille ja Metsähallitukselle

Vetoamme Oriveden kaupunkiin ja Pukalan alueen osalta myös Metsähallitukseen, että rantaosayleiskaava laadittaisiin maakuntakaavan mukaisesti sekä kaupunkilaisten että yleistä etua kunnioittaen. Tämä tarve korostuu Pukalan virkistysmetsässä, joka on maakuntakaavassa retkeily- ja ulkoilualue (VR) sekä orivesiläisille ja muillekin suomalaisille tärkeä virkistysalue. Alueella on lisäksi runsaasti erityiskohteita, jotka on päätetty perustaa osallistavissa suunnitteluprosesseissa (alue-ekologinen suunnittelu ja luonnonvarasuunnittelu) ja joista osan Metsähallitus on itsekin rinnastanut aiemmin suojelualueisiin. Matkailupalvelualueiden (RM) ja rantatonttien (RA) kaavoittamien Pukalan alueelle on harkitsematonta. Pukalan retkeilyalue on jo nyt tunnettu, joten aluetta ei kannata pilata ja menettää rakentamalla rantoja. Sitä tulisi kehittää kansallispuiston tyyppiseksi suojelu- ja virkistysalueeksi, kuten olemme esittäneet. Tällöin se olisi todellinen vetoimatekijä Oriveden kaupungille.

4. Längelmäen Mulkovuori (Iso-Löytäneen eteläranta)

Iso-Löytäne-järven etelärannalle (kaavaehdotuksessa Längelmäen osa-alue 5) on osoitettu uusia omantaraisen loma-asunnon rakennuspaikkoja (RA). Aikaisemmassa kaavaehdotuksessa viisi rakennuspaikkaa itäisintä ulottui luo-2 D65 -alueelle, joka perustuu kaavan luontoselvityksessä mainittuun muuhun arvokkaan luontokohteeseen (Mulkovuoren metsä). Luontoselvityksen päivityksessä alue paloiteltiin useammaksi liito-oravan elinympäristöksi soveltuvaksi metsäksi, mutta rakennuspaikat olivat silti edelleen selvityksessä arvokkaiksi todettujen kohteiden (erityisesti luo-2 D65.1 ja luo-2 D65.2) päällä. Muistuksemme perusteella rakennuspaikat kuitenkin poistettiin

luo-alueiden päältä, mikä oli hyvä ja tervetullut muutos kaavaan.

Mulkovuoren metsä- ja kallioalueella on selvästi valtakunnallista merkitystä luonnon monimuotoisuudelle paitsi omana kohteenaan myös Sinivuoren luonnonpuistoa täydentävänä alueena. Kansallispuistokomitea esittikin aluetta Sinivuoren luonnonpuiston laajennukseksi jo vuonna 1976 (viite 6).

Mulkovuoren alueen edustava suo-kalliometsä -mosaiikki valittiin soidensuojelun täydennysohjelman kohteeksi (Mulkovuori-Pakojärvenkalliot, viite 7) vuonna 2015. Nytemmin alueelle on perustettu jo yksi yksityinen luonnonsuojelualue (liite 7). Nämä seikat alleviivaavat kohteen valtakunnallisesti merkittäviä suojeluarvoja. Alueen metsät täyttävät myös laajalti METSO-ohjelman luonnontieteelliset valintaperusteet, mikä on osittain mainittu myös esimerkiksi rantaosayleiskaavan luontoselvityksen päivityksessä. Mulkovuoren alue on Pirkanmaan 1. maakuntakaavassa määritelty valtakunnallisesti arvokkaaksi kallioalueeksi (ge2-027), mikä on otettu huomioon rantaosayleiskaavassakin ge-merkintänä. Tämä ei ole kuitenkaan estänyt loma-asuntojen rakennuspaikkojen merkitsemistä kaavaehdotukseen. Edellä kuvaamamme maanomistajien yhdenvertaisuuden vaatimukseen liittyvä KHO:n vuosikirjapäätös (KHO:2017:202) kuitenkin nähdäksemme mahdollistaa sen, että Mulkovuoren kaltaiset luonnoltaan huippuarvokkaat laajemmat kokonaisuudet voidaan jättää kokonaan ilman rakennuspaikkoja. Muutosehdotus: RA-alueet poistetaan ja luo-merkintä laajennetaan koskemaan koko rakentamatonta Mulkovuoren aluetta Iso-Löytäneen etelärannalla.

5. Eräjärven alue

5.1. Rönni

Aiemmassa kaavaehdotuksessa (Eräjärven osa-alue 1) Rönnin alueelle Paavonsaareen (Eräjärventien länsipuolelle) oli merkitty kaksi omarantaisen loma-asunnon rakennuspaikkaa (RA). Tontit rajautuivat suoraan Hirttopohjan Natura 2000 -alueeseen (FI0334001, toteutustapa luonnonsuojelulaki ja vesilaki), joka on lintudirektiivin mukainen erityinen suojelualue eli SPA-alue. Rakentaminen ja asuminen ovat merkittävä uhka vaateliaan vesilinnuston pesimisturvalle, mikä on ollut SPA-alueiden perustamisen tarkoituksena. Perustettu suojelualue (kartta, liite 5) ulottuu vesialueiden lisäksi vesijättömaalle ja maa-alueille, joten uusien rantatonttien kaavoittaminen Rönniin on mielestämme täysin mahdotonta. Uudessa kaavaehdotuksessa yksi rakennuspaikka siirrettiin ”takamaan” rakennuspaikaksi hieman irti rannasta ja suojelualueen rajasta ja toinen siirrettiin tien toisella puolelle, Rönnin tanssilavan viereiselle rannanosalle. Tämä oli parannus aiempaan, mutta ei riittävä.

Loma-asuntojen rakennuspaikkojen kaavoittaminen rantaan tai aivan sen tuntumaan Rönnin Paavonsaareen on myös ristiriidassa alueen nykyisen käytön kanssa. Rönni on maisemallisesti erittäin merkittävä, yleinen virkistys- ja tapahtuma-alue, joka tunnetaan jopa valtakunnan tasolla tanssilavastaan ja kesäteatteristaan. Samalle pienelle alueelle ei ole senkään vuoksi järkevää kaavoittaa yksityisiä mökkitontteja. Muutosehdotus: Rönnin Paavonsaaren uusi rakennuspaikka (RA) Eräjärventien länsipuolella poistetaan rantaosayleiskaavasta.

5.2. Kuoresalo ja Kuoresalmi

Rönnin eteläpuolella sijaitsevan Kuoresalon saaren eteläpuolisen Kuoresalmen etelärannalle ja siitä Vetterkullan kartanoa kohti on kaavaehdotuksessa merkitty 10 uutta omarantaisen loma-asunnon rakennuspaikkaa. Alueella on komeaa vanhaa hakamaata, rantalehtoa ja haavikkoja, missä erityisesti suojeltavalla (luonnonsuojelulaki 47 §) ja vaarantuneeksi (VU) luokitellulla valkoselkätikalla on vanhoja yöpymis- ja pesimiskoloja.

Kuoresalmen rannat ovat alueen ainoita rakentamattomia ranta-alueita ja tärkeää elinympäristöä esimerkiksi saukolle (NT), joka on EU:n luontodirektiivin liitteessä IVa mainittu tiukkaa suojelua vaativa laji, ja linnustolle. Kuoresalon saaren rannat ovat pitkään olleet rakentamattomia. Saaren keskellä on SL-alueeksi merkitty metsälehmusmetsikkö. Metsälehmusta kasvaa saarella laajemminkin, tosin osa niistä hakattiin pois jo rakenteilla oleville mökeille johtavan tien alta.

Kuoresalon pohjoisosaan, Eräjärventien länsipuolelle, on merkitty kaksi omarantaisen loma-asunnon rakennuspaikkaa. Alue kuuluu luonnonsuojelulain (49 §) suojaamaan ja EU:n luontodirektiivin liitteessä IVa mainitun liito-oravan elinympäristöön, ja alueella viime vuosina tehdyt liito-oravahavainnot on toimitettu Pirkanmaan ELY-keskukselle.

Kuoresalo ja Kuoresalmi ovat alueen ainoina rakentamattomina ranta-alueina tärkeitä rantaluonnon säilymisen kannalta ja ne tulisi säilyttää rauhallisena elinympäristönä rantaeliöille. Muutosehdotus: Kuoresalmen rannoilta ja Kuoresalosta poistetaan RA-alueet. Alueet tulee merkitä luo-alueiksi, kuten Kuoresalon itäosassa on jo tehty.

5.3. Eräpyhä

Eräpyhän niemen kärjessä oleva Pirkanmaan virkistysalueyhdistyksen (kuntien yhdessä omistama) tila 562-449-6-86 pitäisi merkitä rantaosayleiskaavassa VR-alueeksi, nyt kaavaehdotuksessa se on M-aluetta. Samaan tilaan kuuluvan, Eräpyhän suojelualueeseen rajautuvan ranta-asemakaavan rakennuspaikan (RA-r 1) osalta kaavaselistukseen tulisi kirjata, että rakennuspaikalle ei rakenneta.

Eräpyhän SL-aluetta tulisi laajentaa Oriveden kaupunginhallituksen päätöksen (20.11.2017, § 347) mukaisesti 4,5 hehtaarilla nykyisen suojelualan itäpuolella. VR-alueelle tulisi merkitä liito-oravan ja valkoselkätikan elinympäristöt luo-merkinnällä.

Muutosehdotus: Pirkanmaan virkistysalueyhdistyksen tila 562-449-6-86 merkitään VR-alueeksi, Eräpyhän luonnonsuojelualan laajennus SL-alueeksi ja Eräpyhän VR-alueen liito-oravan ja valkoselkätikan elinympäristöt luo-alueeksi.

6. Muita aluekohtaisia huomioita

6.1. Pasko-järvi

Aurikkojärven Kaipaanlahden rannalta poistettiin omarantaisen loma-asunnon rakennuspaikka (RA) luo-alueelta edellisen muistutuksemme perusteella. Läheisen Pasko-järven etelärannalla on

kuitenkin RA 3 -alue luo 2 (B18) -alueen päällä. Alue sisältää rantaniittyjä, jotka edustavat uhanalaisia luontotyyppisiä ja jotka ovat myös lajistollisesti arvokkaita. *Muutosehdotus: RA-alueet poistetaan luo-alueiden päältä.*

6.2. Ylä-Viteli -järvi

Ylä-Viteli -järvellä (pohjoinen osa-alue 1) pesii häiriöaltis kaakkuri. Pesintä todettiin vuonna 2013 järven luoteispään lounaisrannalla (tieto: Timo Peltoniemi). Kaakkurista ei ole kuitenkaan mainintaa kaavan luontoselvityksessä tai selvityksen päivityksessä, vaan järven luoteispäähän on merkitty yksi omarantaisen loma-asunnon rakennuspaikka (RA1). Järven rannalla on jo mökkejä (mm. pohjoisrannan ranta-asemakaava), mutta aivan luoteiskärki on ollut rauhallinen osa-alue, mikä on mahdollistanut kaakkurin pesinnän. Uusi rantamökki luoteiskärkeen voisi olla kaakkurille kohtalokas.

Kaupungin (kaavanlaatijan) vastineessa edelliseen muistutukseemme todetaan, että ”uusi lomarakennuspaikka perustuu kaavan suunnittelu- ja mitoitusperusteisiin ja kyse on emätilan perusrakennusoikeudesta, jota ei voi siirtää muualle”. Vetoamme tässä kuitenkin jälleen KHO:n vuosikirjapäätökseen (KHO:2017:202), joka mielestämme mahdollistaa poikkeustapauksissa rakennuspaikkojen poistamisen. *Muutosehdotus: Ylä-Vitelin luoteispään RA1-alue poistetaan ja koko luoteispään rannat merkitään luo-alueeksi kaakkurin pesinnän vuoksi.*

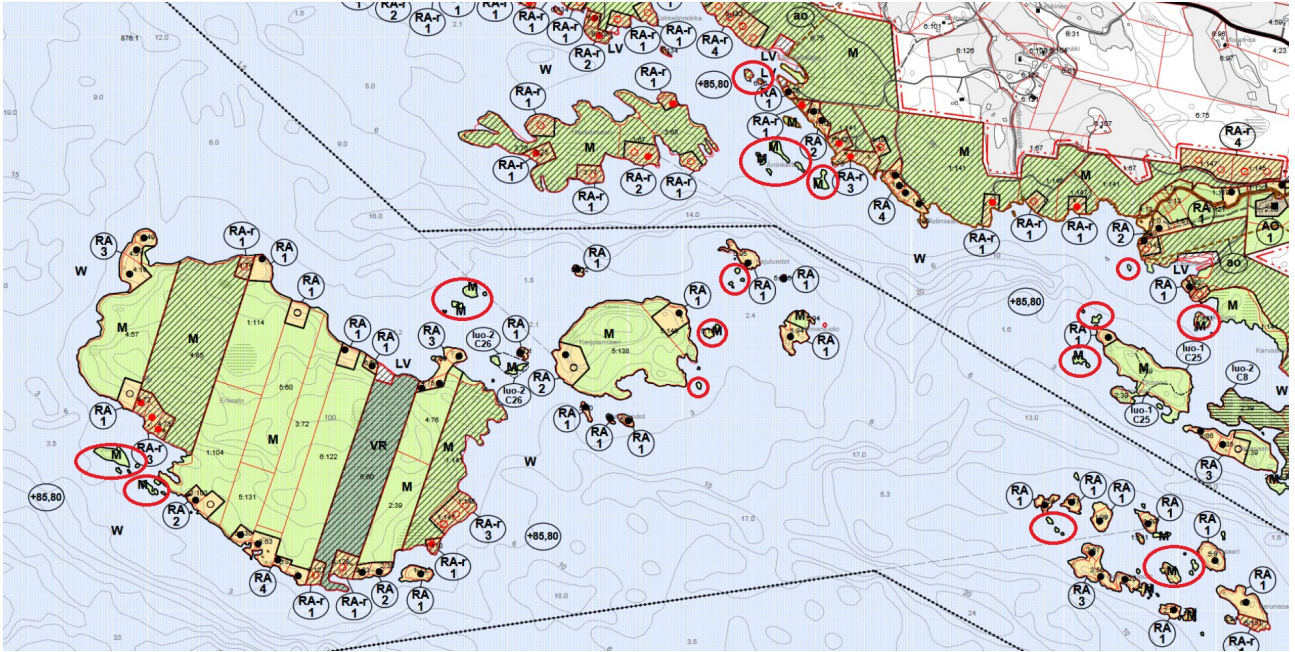
7. Uudet luo-merkinnät linnustollisesti arvokkaille alueille

7.1. Myllyjärvi, Onnistaipale

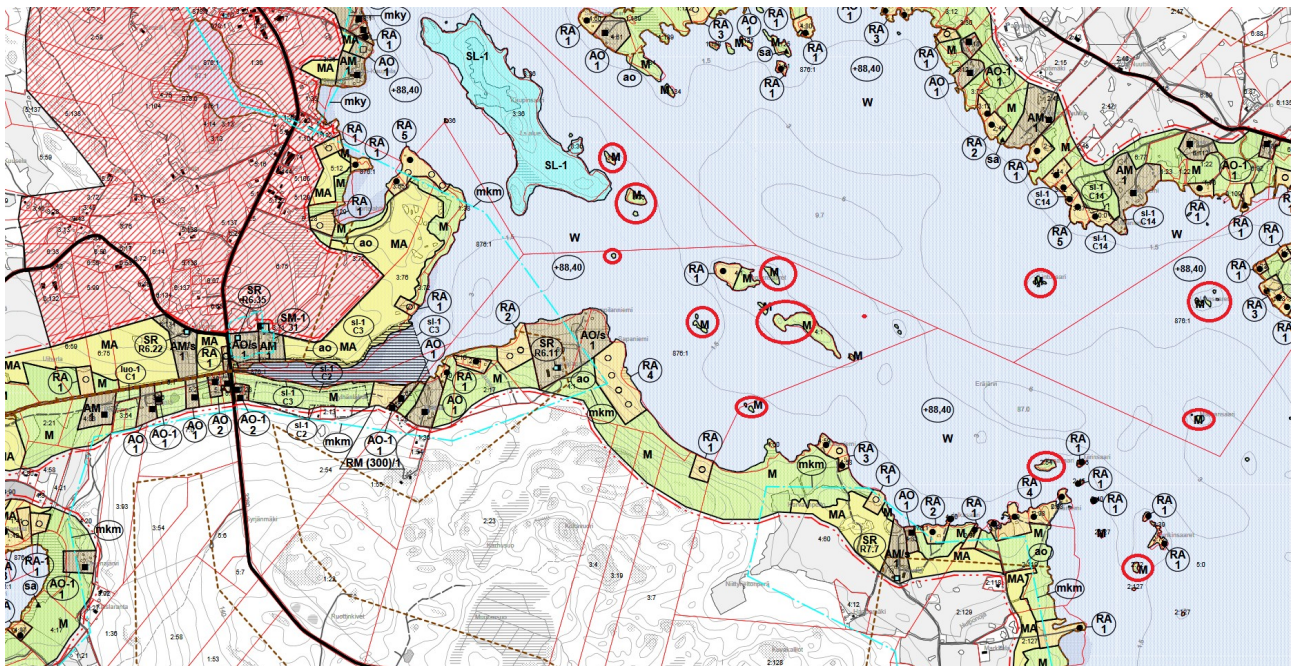
Onnistaipaleen Myllyjärven (pohjoinen osa-alue 3) Myllysaaren itä- ja pohjoispuoliset melko kapeat ja runsaan vesikasvillisuuden hallitsevat salmet ovat linnustollisesti arvokkaita. Alueella pesii muun muassa yli 200 parin kolonia naurulokkeja (vaarantunut, VU). Lisäksi pesimälinnustoon kuuluvat tukkasotka (erittäin uhanalainen, EN, mahdollinen pesintä), haapana (VU), taivaanvuohi (VU), pajusirkku (VU), silkkiiikki (NT), kuovi (NT), punavarpuunen (NT), lapasorsa, pikkulokki ja laulujoutsen (linnustotiedot: Timo Peltoniemi). Ihmettelemme, miksi Myllyjärven merkittävä naurulokkikolonia ei ole saanut kaavaehdotuksessa luo-merkintää turvakseen, kun esimerkiksi Toritun Laahuksen pikkulokki- ja naurulokkikoloniolla sellainen on. *Muutosehdotus: Myllysaaren itä- ja pohjoispuoliset vesialueet merkitään luo-alueeksi.*

7.2. Eräjärven alueen lintuluodot ja -saaret

Rantaosayleiskaavan alueella on lukuisia linnustollisesti arvokkaita kohteita, esimerkiksi uhanalaisten ja EU:n lintudirektiivin lajien elinympäristöjä kohteita, jotka on merkitty nyt vain M-alueiksi. Monet näistä ovat luotoja, pieniä saaria ja saarten osia. Esitämme tässä Eräjärven alueelta kaksi karttaa, joihin on punaisella rajattu linnustollisesti arvokkaita kohteita. Ne tulisi merkitä kaavassa luo-2 -alueiksi.

Kartta 1. Punaisella merkityt saaret ovat lintudirektiivin liitteen I lajien, kuten kalatiiran ja kuikan, sekä muiden harvinaisten loppilintujen (selkälokki, EN, erittäin uhanalainen) tunnettuja ja potentiaalisia pesimäpaikkoja.

Kartta 2. Punaisella merkityt saaret ovat lintudirektiivin liitteen I lajien, kuten kalatiiran ja kuikan, sekä muiden harvinaisten loppilintujen (selkälokki, EN, erittäin uhanalainen) tunnettuja ja potentiaalisia pesimäpaikkoja. Lisäksi Pappilansaarella ja Kaupinsaaren kupeessa on sääksen (NT, silmälläpidettävä) pesä.

Muutosehdotus: Esitämme, että karttoihin punaisella rajatuille kohteille laitetaan rantaosayleiskaavassa luo-2 -merkintä.

8. Rantatonttien kaavoittaminen aiemmin rakentamattomille järville ja lammille

Oriveden rannat ovat paikoin erittäin kuormitettuja rantamökkien vuoksi. Tähän asti kokonaan rakentamattomina säilyneiden järvien ja lampien rannat tulisi mielestämme säilyttää sellaisinaan sekä luonnonarvojen että virkistyskäyttömahdollisuuksien vuoksi. Monet tällaiset järvet ja lammet ovat ”erämaisia” ja pesimäalueita tai potentiaalisia sellaisia esimerkiksi vaateliaalle kaakkurille. Kaavaehdotuksessa on merkitty omarantaisten loma-asuntojen rakennuspaikkoja (RA) useille rakentamattomille pienille järville ja lammille eri puolilla Orivettä, esimerkkeinä Härkijärvi ja Iso-Korkijärvi (eteläinen osa-alue 1), Koukkujärvi (pohjoinen osa-alue 2) sekä Pikku-Niska, Risteyslammi, Matinjärvi ja Ahvenlammi (pohjoinen osa-alue 1). Myös Längelmäen Ristijärven alueella on useita tällaisia kohteita.

Ansionlahti-niminen umpeenkasvava, peltojen ympäröimä pikkujärvi Oriselän itäpuolella (eteläinen osa-alue 2) Lyytikälässä on mielestämme täysin sopimaton kohde kahden omarantaisten loma-asunnon rakennuspaikaksi. Ansionlahti edustaa jo nykyisellään oikeastaan enemmän kosteikko- kuin vesistöluontoa (ilmakuva, liite 6) ja on potentiaalisesti esimerkiksi linnustoltaan arvokas kohde. Vastineessaan edelliseen muistutukseemme Oriveden kaupunki (kaavanlaatija) ei kommentoinut Ansionlahtea koskevia huomioitamme.

Huomautamme edelleen, että Orivedellä on säästynyt toistaiseksi käytännössä kokonaan rakentamattomina myös suurempia järviä, kuten Kielikkäjärvi ja Valkeajärvi Pukalan virkistysmetsän, Pukala-järven ja Tampereen rajan välissä. Tällaisille järville rakennuspaikkoja on merkitty runsaasti, joten kaavan mukaisen rakentamisen toteutuessa järvien luonne muuttuisi ratkaisevasti. Toivomme, että kaupunki vielä harkitsee, voisiko tällaisten järvien rannat jättää kaavoittamatta rakentamiseen. Tämä pitäisi tuki kompensoida maanomistajille jotenkin.

Muutosehdotus: RA-alueet poistetaan kokonaan rakentamattomilta järviltä ja lammilta, erityisesti luontoselvityksessä arvokkaiksi todetuilta tai muuten luonnoaltaan arvokkaiksi tiedetyiltä kohteilta.

9. Lopuksi

Pyydämme kirjallista vastausta muistutukseemme.

Tampereella ja Orivedellä 28.3.2018

Heikki Toivonen
puheenjohtaja
Pirkanmaan luonnonsuojelupiiri ry.

Juho Kytömäki
sihteeri
Pirkanmaan luonnonsuojelupiiri ry.

Pekka Heikura
puheenjohtaja
Oriveden seudun luonnonsuojeluyhdistys ry.

Seppo Leinonen
taloudenhoitaja
Oriveden seudun luonnonsuojeluyhdistys ry.

Viitteet

1. Metsähallitus (2001). Metsähallituksen metsät on ”alue-ekologisoitu”. Tiedote 12.2.2001.
<http://www.metsa.fi/tiedotteet/-/asset_publisher/JMLsEpt3rusq/content/metsahallituksen-metsat-on-quot-alue-ekologisoitu-quot-?inheritRedirect=false&redirect=http%3A%2F%2Fwww.metsa.fi%2Ftiedotteet%3Fp_p_id%3D101_INSTANCE_JMLsEpt3rusq%26p_p_lifecycle%3D0%26p_p_state%3Dnormal%26p_p_mode%3Dview%26p_p_col_id%3Dcolumn-6%26p_p_col_pos%3D1%26p_p_col_count%3D2%26_101_INSTANCE_JMLsEpt3rusq_advancedSearch%3Dfalse%26_101_INSTANCE_JMLsEpt3rusq_keywords%3D%26_101_INSTANCE_JMLsEpt3rusq_delta%3D20%26p_r_p_564233524_resetCur%3Dfalse%26_101_INSTANCE_JMLsEpt3rusq_cur%3D128%26_101_INSTANCE_JMLsEpt3rusq_andOperator%3Dtrue> Viitattu 28.3.2018.
2. Suomen luonnonsuojeluliiton Pirkanmaan luonnonsuojelupiiri ry. & Oriveden seudun luonnonsuojeluyhdistys ry. (2014). Pukalan virkistysmetsän suojelu. Aloite 11.8.2014.
<http://www.sll.fi/pirkanmaa/kannanotot/2014/140811_pukala_suojelualoite.pdf> Viitattu 28.3.2018.
3. WWF, Luonto-Liitto, Suomen luonnonsuojeluliitto & Greenpeace (2012). Pukalan laajennus. Kansallisomaisuus turvaan – valtion omistamia suojelunarvoisia metsä- ja suoalueita.
<<http://wwf.fi/mediabank/2784.pdf>> Viitattu 28.3.2018.
4. Metsähallitus (2009). Länsi-Suomen alueen luonnonvarasuunnitelman välitarkastus. Kausi 2009–2013. <<http://julkaisut.metsa.fi/assets/pdf/mt/mt62.pdf>> Viitattu 28.3.2018.
5. Metsähallitus (2016). Pukalan virkistysmetsä. Luontoon.fi. <<http://www.luontoon.fi/pukala>> Viitattu 28.3.2018
6. Kansallispuistokomitean mietintö (1976). Komiteanmietintö 88/1976. 199 s.
7. Alanen, A. & Aapala, K. (toim., 2015). Soidensuojelutyöryhmän ehdotus soidensuojelun täydentämiseksi. Ympäristöministeriön raportteja 26/2015.
<https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/158285/YMra_26_2015_FINAL.pdf?sequence=1> Viitattu 28.3.2018.

Liitteet

1. Metsähallituksen Pukalan alue-ekologisen suunnitelman (v. 1998) skannattu kartta 1. Maisema-, kulttuuri- ja riistakohteet.
2. Metsähallituksen Pukalan alue-ekologisen suunnitelman (v. 1998) skannattu kartta 2. Arvokkaat luontokohteet ym.
3. Metsähallituksen skannattu Oriveden METSO-kartta (v. 2005).
4. Metsähallituksen Pukalan virkistymetsän alue-ekologinen suunnitelma, karttatuloste 11.12.2013.
5. Rönnin alueen kartta (Maanmittauslaitoksen Kansalaisen karttapaikka 28.3.2018).
6. Ansionlahden alueen ortoilmakuva (Maanmittauslaitoksen Kansalaisen karttapaikka 28.3.2018).
7. Pirkanmaan ELY-keskuksen rauhoituspäätös Längelmäen Mulkovuoren Hietarannan yksityisestä luonnonsuojelualueesta (PIRELY/4121/2016), 6.10.2016.